

Коропатов О.М.,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри
адміністративної діяльності
поліції, факультету підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції України,
Одеський державний університет
внутрішніх справ
(м. Одеса, Україна)

ДОБРОВОЛЬЧІ ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРИАЛЬНИХ ГРОМАД, ЯК СУБ'ЄКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Російська агресія щодо України наприкінці лютого 2022 року посприяла створенню громадських об'єднань, які разом з іншими державними та не державними інституціями стали на захист незалежності нашої держави. Одним із таких громадських об'єднань є добровольче формування територіальної громади [1, с.128].

Відповідно до пункту 2 статті 1 Закону України «Про основи національного спротиву» [2]: добровольче формування територіальної громади (далі по тексту ДФТГ) - воєнізований підрозділ, сформований на добровільній основі з громадян України, які проживають у межах території відповідної територіальної громади, який призначений для участі у підготовці та виконанні завдань територіальної оборони.

Зміст частини 1 статті 12 «Склад сектору безпеки і оборони» Закону України «Про національну безпеку України» вказує: «Сектор безпеки і оборони України складається з чотирьох взаємопов'язаних складових: сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки. Функції та повноваження складових сектору безпеки і оборони визначаються законодавством України» [3]. У зв'язку з чим можливо заключити, що добровольчі формування територіальних громад є одним із суб'єктів до повноважень яких належить забезпечення національної безпеки України.

Рубан А.В. в своїй дисертації «Державне управління у сфері національної безпеки України» наголошує на тому, що безпека є неодмінною передумовою для існування будь-якої системи чи суспільства, і, отже, вона не може бути визнана самою по собі як її власною метою. Наприклад, в демократичній системі цінностей основною метою може бути добробут суспільства та її окремих громадян. Проте безпека виступає як умовою, необхідною для досягнення цієї мети, оскільки вона визначає стан соціуму і безпосередньо стосується захисту інтересів держави [7, с.24-25]. В такому випадку, сектор безпеки, до якого відповідно до чинного Законодавства

входить і ДФТГ, буде одночасно забезпечувати національну безпеку та досягати її цілі.

У контексті сучасних викликів та загроз, пов'язаних з глобальною нестабільністю, терористичною активністю, кібернетичними загрозами та організованою злочинністю, проблема забезпечення національної безпеки набуває особливого значення для кожної країни. Через те ДФТГ виступають одним із ключових інститутів, який несе відповідальність за забезпечення законності, громадського порядку, національної безпеки та безпеки громадян.

Звернемо увагу, що порядок утворення, комплектування, функціонування, підстави та порядок розформування ДФТГ визначено: Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про основи національного спротиву" щодо надання можливості територіальній обороні виконувати завдання в районах ведення воєнних (бойових) дій» [4] та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад» [5].

На всій території України з 24 лютого 2022 року введено режим воєнного стану, під час якого, всі добровольчі формування територіальних громад перейшли в оперативне підпорядкування командирів відповідних військових частин Сил територіальної оборони Збройних Сил України.

На час дії воєнного стану за рішенням Головнокомандувача Збройних Сил України ДФТГ повністю або частково можуть залучатися до виконання завдань територіальної оборони поза межами визначеної зони територіальної оборони, а також направлятися до районів ведення воєнних (бойових) дій [4].

Відповідно до пункту 4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад» [5]: члени ДФТГ під час виконання завдань територіальної оборони мають право застосовувати особисту мисливську зброю, стрілецьку зброю, інші види озброєння та боєприпаси до них відповідно до «Порядку застосування членами добровольчих формувань територіальних громад особистої мисливської зброї, стрілецької зброї, інших видів озброєння та боєприпасів до них під час виконання завдань територіальної оборони», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1448 [6].

Враховуючи реалії сьогодення: дія режиму воєнного стану, нестабільна криміногенна ситуація в країні, надання відповідних повноважень представникам добровольчих формувань територіальної громади при охороні громадського порядку та громадської безпеки (самостійне та сумісне патрулювання з поліцейськими, несення служби під час комендантської години, супроводження гуманітарної допомоги, охорона зброї та боєприпасів та об'єктів критичної інфраструктури та ін.), пропонуємо внести зміни до наступних нормативних актів:

1. До статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення внести представників ДФТГ, як суб'єктів до повноваження яких належить право складати протоколи про адміністративні правопорушення

2. Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад»: додати Пункт 4.1 наступного змісту: «Члени добровольчих формувань територіальної громади під час виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки мають право застосовувати заходи фізичного впливу та доставляти правопорушників відповідно до норм ст. 14. Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Важливо відзначити, що ефективність реалізації заходів національної безпеки залежить не лише від правової бази, але й від злагодженої роботи всіх суб'єктів, які беруть участь у забезпеченні безпеки держави. До таких суб'єктів належать органи державної влади, правоохоронні органи, Збройні сили України, спеціальні служби, а також інститути громадянського суспільства. Координація між цими суб'єктами є ключовою для своєчасного та ефективного реагування на загрози.

Список використаних джерел:

1. Коропатов О.М. Щодо взаємодії національної поліції з органами територіальної оборони України. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір: матеріали науково-практичного онлайн-заходу*. 29 квітня 2022 р. Одеса: ОДУВС, 2022. 313с. С.128-129.

2. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 липня 2021 року №1702-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

3. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

4. Про внесення змін до Закону України "Про основи національного спротиву" щодо надання можливості територіальній обороні виконувати завдання в районах ведення воєнних (бойових) дій : Закон України від 03 травня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2237-20#n6>

5. Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. №1449 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-%D0%BF#n11>

6. Про затвердження Порядку застосування членами добровольчих формувань територіальних громад особистої мисливської зброї, стрілецької зброї, інших видів озброєння та боеприпасів до них під час виконання завдань територіальної оборони: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1448 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1448-2021-%D0%BF#Text>

7. Рубан А.В. Державне управління у сфері національної безпеки України. Дис. канд. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05. Харків, 2019. 210с. С. 24-25. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12918/1/disruban.pdf>